

Grootbrengen door kleinhouden

OVERBEZORGDE OUDERS, KWETSBARE KINDEREN

Ouders, kinderopvang en onderwijs lijken overmatig behept met het bieden van overbescherming. In de buggy of met de auto naar school, rubberen tegels op het plein, niet alleen buitenspelen; allemaal met de beste bedoelingen, maar opvoeders bewijzen de motorische ontwikkeling van hun kinderen hiermee geen dienst. Daar komt nog bij dat deze vorm van overbescherming bepaalde angststoornissen in de hand werkt. Met andere woorden: de angst regeert.

AUTEURS: JAN OOMS - ONTWERPER 'SPELEN' EN AT VAN STEIJN - PUBLICIST EN VERBONDEN AAN GOEDE SPEELPROJECTEN.

Opvallend genoeg zijn ouders van kinderen met een beperking zich vaak wèl bewust van de risico's van overbescherming

Waar de kinderopvang ooit bedoeld was als vangnet, is het geworden tot een fuik

De Noorse psychologen Leif Kennair en Ellen Sandsetter (Evolutionary Biology) onderzochten de functie van 'gevaarlijk spelen' vanuit evolutionair perspectief. Met gevaarlijk spel bedoelen ze 'opwindend spel met een zeker risico op lichamelijk letsel'. "Als een kind niet adequaat wordt gestimuleerd door tijdens het spelen met een zekere vorm van gevaar en risico in aanraking te komen, wordt een bepaalde mate van angst voor gevaarlijke situaties in stand gehouden", aldus beide psychologen. Bovendien lopen kinderen die te weinig kansen krijgen zelf te bewegen en de mogelijkheden van hun lichaam te ontdekken, het risico een bewegingsachterstand te krijgen (Pijl, 2007). In 2010 bleek uit een grootschalig onderzoek (Collard, VU-MC) dat basisschoolleerlingen uit groep 7 en 8 fors lager scoren op kracht, snelheid, lenigheid en motorische vaardigheden dan hun leeftijdsgenootjes 30 jaar geleden. Opvallend veel 5-jarigen krijgen van hun motorische remedial teacher een behandelingsadvies vanwege een bewegingsachterstand. Onderwijs, kinderopvang, consultatiebureaus en GGD's zouden het lef moeten hebben ouders aan te spreken op - en voor te lichten over - de noodzaak van vrij bewegen voor jonge kinderen.

Botsingen op de kinderopvang

Het is niet verwonderlijk dat overbeschermend gedrag van ouders vooral in de kinderopvang aan

het licht komt. Daar botsen de opvoedingsprincipes rond 'vasthouden en loslaten' het hardst op elkaar. Overbeschermende ouders vertrouwen anderen de opvoeding van hun kind eigenlijk niet toe, maar moeten wel als ze buitenshuis willen werken. Leidsters merken dat veel ouders overal gevaar in zien, vooral in bezigheden die voor peuters en kleuters normaal zijn zoals klimmen, rennen, ruziemaken en overal aanzitten. Met de vermogens van het kind heeft die angst overigens weinig te maken: opvallend genoeg zijn ouders van kinderen met een beperking zich vaak wèl bewust van de risico's van overbescherming...

De kinderopvang heeft daarnaast de pech dat de overheid - in casu de GGD in haar toezichthoudende taak - de overbescherming van ouders nog eens versterkt. Leidsters houden zich vaak te strikt aan onzinnige eisen van ouders ("Nee, laat ze maar niet in de zandbak.....") en de GGD neemt liever het zeker voor het onzekere ("Liever geen gras, sommige peuters kunnen het wel eens gaan eten"). Wat ooit bedoeld was als vangnet, is geworden tot een fuik waarin kinderen elke vorm van bewegingsvrijheid wordt ontnomen. Kinderopvang en GGD's worstelen met dit probleem. GGD Midden Brabant reageert: "Een de ene hand vinden we dat een losse stoeptegel niet thuishoort op het terrein van een kinderopvang. Terwijl een kind zonder scheve stoepten

Diverse gemeenten, kinderopvangorganisaties, GGD Nederland en de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie hebben, onder meer n.a.v. de presentatie tijdens KindVak, laten weten met dhr Ooms en Van Steijn in gesprek te willen treden in 2013 om de gevolgen en mogelijke oplossingen van overbescherming in kaart te brengen.

© photo@gijsooms.com

nooit leert risico's en afstanden in te schatten." Er blijkt in Nederland een vreemd contrast te bestaan tussen de belangstelling voor psychologische en pedagogische kennis, en het toepassen van die kennis. Immers: we kennen het belang van vrij buitenspelen voor een gezonde fysieke en psychische ontwikkeling van kinderen.

Omdat veilig gevaarlijk is...

Veel speelplekken zijn saai vanwege veiligheidsmaatregelen en wet- en regelgeving. En dat is uitermate onverstandig. Spanning en avontuur – dát missen we in dit land. In Scandinavië bieden ze kinderen meer uitdaging. Bijvoorbeeld in de vorm van hoge touw- en nettenconstructies en klimmuren die zich als een achtbaan door de speeltuin slingeren. Zand, water, struiken en bo-

men waarmee kinderen naar hartenlust kunnen aanmodderen. Uitgangspunt is niet hoe veilig, maar hoe uitdagend en inspirerend de speelplek is. De vraag is natuurlijk of Nederlandse gemeenten en ontwerpers dit ter harte zullen nemen. Of zij de overzorg van ouders, opvoeders en onderwijs- en kinderopvanginstellingen kunnen en durven weerstaan. Bij de inrichting van een speelplein moet tegenwoordig alles vooral goed schoon, veilig en heel te houden zijn.

Geef kinderen de straat, natuur en buitenruimte en het recht op een blauwe plek terug. Overheid, instellingen en ouders zijn het spoor bijster en de ontwerper zit gevangen tussen droom en daad en beziet vervolgens de desastreuze gevolgen.

Professionals zouden het lef moeten hebben ouders aan te spreken op de noodzaak van vrij bewegen voor jonge kinderen

(RE)ACTIES

Naar aanleiding van de JanOoms-lezing tijdens KindVak2012 zijn de volgende stappen gezet:

- Nadenken met de GGD's over de grenzen van letsel (wat is nog toelaatbaar en wat echt niet?);
- Een gedachtenwisseling met inspecteurs over hoe om te gaan met risico's en bijscholing daaromtrent;
- Verzoeken vanuit de kinderopvang om het probleem van de overbeschermende ouder juist bij de ouders onder de aandacht te brengen; bijvoorbeeld tijdens ouderavonden;
- Meedenken met GGD's en Kinderopvang om de leidsters meer handvatten te geven bij het weerstaan van de druk van overbeschermende ouders.
- Nadrukkelijk aandacht voor dit thema binnen het kennisuitwisselingsplatform 'Ruimte voor de Jeugd', gericht op openbare speelplekken.

Deze publicatie diende als 'handout' bij de lezing van Jan Ooms tijdens KindVak2012 op 1 november 2012